

Handlingsplan för Västerbottens regionala skogsprogram

Juni 2020

Länsstyrelsen
Västerbotten

SKOGSSTYRELSEN

region
västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens län, Skogsstyrelsen och Region Västerbotten är huvudmän för Västerbottens regionala skogsprogram.

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
<i>Västerbottens regionala skogsprogram</i>	<i>3</i>
Fokusområde 1: Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta	5
1.1 <i>En ökad virkestillväxt och nyttjande av skogen för virkesproduktion</i>	<i>5</i>
1.2 <i>En större klimatnytta från skogen</i>	<i>5</i>
1.3 <i>Ett mer variationsrikt skogslandskap.....</i>	<i>6</i>
1.4 <i>En förstärkt naturvård och kulturmiljövård i skogen</i>	<i>6</i>
Fokusområde 2: Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet	8
2.1 <i>En ökad produktivitet och högre förädlingsvärde i alla skogliga värdekedjor.....</i>	<i>8</i>
2.2 <i>En ökad jämställdhet, mångfald och integration i skogliga verksamheter</i>	<i>10</i>
2.3 <i>En större förståelse och tillit mellan olika skogliga verksamheter.....</i>	<i>10</i>
Fokusområde 3: Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass	12
3.1 <i>Ett ökat träbyggande.....</i>	<i>12</i>
3.2 <i>En utveckling av länets skogstekniska industri</i>	<i>13</i>
3.3 <i>En ökad produktion av innovativa bioråvaror, biodrivmedel och nya biobaserade material</i>	<i>13</i>
Fokusområde 4: Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete.....	15
4.1 <i>En förstärkt internationell marknadsföring</i>	<i>15</i>
4.2 <i>En aktivare roll i internationella samarbeten</i>	<i>15</i>
4.3 <i>Ett hållbart brukande och bevarande av skogen</i>	<i>16</i>
Fokusområde 5: Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen.....	17
5.1 <i>Ett ökat intresse och engagemang bland länets invånare för skogslandskapets alla värden och möjligheter</i>	<i>17</i>
5.2 <i>En tryggad kompetensförsörjning för skogliga näringar</i>	<i>18</i>
5.3 <i>En intensifiering av datainsamling, miljöövervakning och inventeringar</i>	<i>18</i>
5.4 <i>En breddning av forsknings- och innovationsinsatser.....</i>	<i>19</i>

Inledning

I denna handlingsplan beskrivs insatser och åtgärder som föreslås 2020–2021 (2 år) för att nå skogsprogrammets vision och mål. Handlingsplanen är en stomme och ett levande dokument. Den ska konkretiseras, kompletteras, förädlas, fyllas på och uppdateras i dialog med olika intressenter. Huvudmännen för Västerbottens regionala skogsprogram (dvs. Länsstyrelsen Västerbotten, Skogsstyrelsen och Region Västerbotten) vill peka på möjligheten för intressenter att ta initiativ till ytterligare åtgärder till kommande handlingsplaner. Åtgärderna genomförs och finansieras på olika sätt inom aktörernas verksamheter – och med olika grad av samhandling och samfinansiering. Handlingsplanen ägs och följs upp av styrgruppen för Västerbottens regionala skogsprogram.

En del insatser och åtgärder i handlingsplanen handlar om saker som skogsprogrammets styrgrupp och sekretariat har ambition att ta initiativ till och genomföra inom ramen för de resurser som skogsprogrammet har.

Olika skogliga aktörer med sin bas i den västerbottniska skogen (dvs. företag, myndigheter, kommuner, branschföreträdande organisationer, ideella organisationer, skogsägare, privatpersoner m.fl.) gör förstås redan idag viktiga insatser som leder fram mot regeringens vision för skogsprogrammet: *Skogen, det gröna guldet, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi*. Det är aktörernas engagemang och kunnande som är helt nödvändigt för att arbetet fortsatt ska ge resultat. Många av insatserna och åtgärderna i handlingsplanen har aktörerna själva identifierat och föreslagit under processen, och några åtgärder är redan i gång. Kraften i genomförandet av strategin för skogsprogrammet kommer från de skogliga aktörerna. I handlingsplanen listas därför många förslag för genomförande som Viktiga insatser av ...

Västerbottens regionala skogsprogram

Syftet med Västerbottens regionala skogsprogram är

- Att befästa och utveckla Västerbottens ställning som ett av Sveriges mest spännande och innovativa skogslän.
- Att skapa förutsättningar för alla skogliga aktörer att bidra med hela sitt kunnande och hela sin kapacitet.
- Att kraftsamla för att realisera möjligheter och hantera utmaningar i den västerbottniska skogen och skogssektorn.
- Att stödja och komplettera pågående processer och verksamheter.
- Att utgöra ett stöd i prioriteringen vid offentliga satsningar av regionala utvecklingsmedel, landsbygdsprogram, EU-fonder m.m.

Västerbottens regionala skogsprogram ska fungera som en plattform/ett långsiktigt forum för kontinuerlig dialog. Det innebär att de ambitioner inom Skogsprogram Västerbotten som listas i denna handlingsplan framför allt handlar om

- Att samla skogliga aktörer till inledande möten/konferenser för att diskutera vad vi egentligen vet om olika frågor och att identifiera möjliga åtgärder och insatser för att förverkliga möjligheter eller bättre hantera utmaningar/konflikter. Syftet med dessa möten/konferenser kan också vara en ökad trygghet och tillit mellan aktörer som har skilda perspektiv och åsikter om en fråga. I många fall kan det också vara nödvändigt med uppföljande möten med specifika målgrupper för att konkretisera insatser och åtgärder, dvs. vem som gör vad, när och hur.
- Att lyfta frågor som är viktiga för den regionala nivån till departement och nationella myndigheter.

- Att kommunicera Västerbottens regionala skogsprogram, dvs. vad som händer och processens framtidskridande.

Några nyckelbegrepp som används i handlingsplanen

Alla i samhället: Alla människor – oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Skogliga aktörer: Företag, myndigheter, kommuner, branschföreträdande organisationer, ideella organisationer, privatpersoner m.fl. med verksamhet i skogen eller med råvaror från skogen.

Skogliga verksamheter: Verksamheter som bedrivs av företag, myndigheter, kommuner, ideella organisationer och privatpersoner.

Skogsbrukets aktörer: Enskilda markägare, allmänningsskogar, skogsägarföreningar, SCA, Sveaskog, Holmen, Martinsons, Statens Fastighetsverk, Skogssällskapet, Luleå stift, kommuner, entreprenörer inom avverkning och skogsvård, åkerier, samt Fortifikationsverket med flera statliga myndigheter.

Skogsnäringen: Skogsbruk, träindustri, skogsteknisk industri och skogsindustri.

Skogssektorn: Västerbottens regionala skogsprogram har valt att betrakta alla skogliga aktörer och deras verksamheter som delar av länets skogssektor.

Fokusområde 1: Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta

1.1 En ökad virkestillväxt och nyttjande av skogen för virkesproduktion

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 1.1.1 Att samla skogsbrukets aktörer och samebyar för en gemensam, långsiktig (flerårig) satsning för ökad röjning i Västerbotten. I anslutning till denna satsning bör avvägningar och möjliga synergier mellan ökad trädstillväxt, förbättrade förutsättningar för marklavstillväxt och gynnsam foderresurs för vilt diskuteras. Man bör också diskutera kunskapshöjande insatser (t.ex. Skogsstyrelsens röjningsträffar), uppföljningar och incitament för skogsägare och andra aktörer att delta.
- 1.1.2 Att samla skogsbrukets aktörer och jägarorganisationer för en gemensam satsning för bättre föryngringar i Västerbotten, bland annat genom att bygga vidare på konferensen "Älgar, skog och betesskador i norra Sverige" som genomfördes inom ramen för Skogsprogram Västerbotten 17 december 2019.

Viktiga insatser av

- 1.1.3 Skogsbrukets aktörer och samebyar att genomföra en långsiktig satsning för att aktivera länets alla skogsägare för ökad röjning.
- 1.1.4 Skogsbrukets aktörer, myndigheter, universiteten och jägarorganisationer att samarbeta för att hitta en långsiktigt hållbar balans mellan skog och älg genom att utforska nya sätt att bättre hantera problematiken med älgbetesskador på tall i Västerbottens skogar.
- 1.1.5 Skogsbrukets aktörer att genomföra en kampanj för bättre föryngringar, bl.a. genom att aktivera länets skogsägare, samt öka kunskapen hos anställda och entreprenörer om skadeorganismer, hur de känns igen och förebyggs.

1.2 En större klimatnytta från skogen

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 1.2.1 Att samla skogliga aktörer för att diskutera och klargöra vad vi egentligen vet om kolbalanser i skogen och skogsnäringens roll i klimatarbetet, samt att identifiera möjliga åtgärder för att förverkliga möjligheter och/eller bättre hantera utmaningar.

Viktiga insatser av

- 1.2.2 Skogsnäringen att öka sina insatser för energieffektivisering och omställning till förnybara drivmedel och energi.
- 1.2.3 Skogsnäringen att samverka i hela värdekedjan för att främja förnybara produkter med långa livslängder (t.ex. bostadsbyggande i trä) och därmed öka kollager i produkter.

1.3 Ett mer variationsrikt skogslandskap

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 1.3.1 Att samla skogsbrukets aktörer, forskare och representanter för myndigheter för att diskutera vad vi egentligen vet om variationsrika skogslandskap och hur skogen i Västerbotten bättre ska kunna motstå de ökade påfrestningar som klimatförändringen bedöms medföra. Dessa diskussioner bör bl.a. behandla hur avvägningar mellan ökad tillväxt och mer robust skog kan göras, samt hur denna anpassning kan utföras konkret och successivt.

Viktiga insatser av

- 1.3.2 Skogsbrukets aktörer att anpassa val av trädslag och skötsel till växtplats (dvs. bättre ståndortsanpassning), samt att bredda användandet av olika typer av skogsskötselmetoder, t.ex. naturvårdande skötsel, ett ökat inslag av lövträd, samt olika former av hyggesfria skogsbruksmetoder där så är lämpligt.
- 1.3.3 Samtliga skogliga aktörer i länet att arbeta mer aktivt, t.ex. i projektform, för att öka andelen lövträd i olika successionsstadier i landskapet genom att inspirera skogsföretagare att se affärsmöjligheter som bidrar till ökad hållbar tillväxt och lönsamhet. Projektet kan utformas efter förebild i Jönköpings län (Lövsuccé 2.0 i landskap och företag). I detta sammanhang bör också älgbetesproblematiken diskuteras.

1.4 En förstärkt naturvård och kulturmiljövård i skogen

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 1.4.1 Att samla skogsbrukets aktörer, forskare, samt representanter för myndigheter, den ideella naturvården, FSC och PEFC, m.fl. för att diskutera vad vi egentligen vet om skogsbruk och biologisk mångfald. Diskussioner på det inledande mötet, och/eller uppföljande möten, bör t.ex. behandla: miljömålen, rödlistan, grön infrastruktur, formellt skyddade områden och frivilliga avsättningar, variationsrikt skogsbruk inklusive hyggesfritt skogsbruk, skogsmarkens vattenhållande förmåga, naturvårdande skötsel i frivilliga avsättningar, implementering av skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder etc. Målet är ett utvecklat och bättre samarbete för att optimera respektive aktörs naturvårdsinsatser.
- 1.4.2 Att samla skogsbrukets aktörer, forskare, samt representanter för myndigheter, museer och den ideella kulturmiljövården, m.fl. för att diskutera vad vi egentligen vet om skogsbruk och kulturmiljö/fornlämningar. Diskussioner på det inledande mötet, och/eller uppföljande möten, bör t.ex. behandla en fortsättning och utveckling av det påbörjade gemensamma arbetet med "nollvisionen", dvs. inga skador på forn- och kulturlämningar i skogen.

Viktiga insatser av

- 1.4.3 Länsstyrelsen Västerbotten, Skogsstyrelsen, kommuner och skogsbrukets aktörer, att tillsammans arbeta enligt nationella och regionala strategier¹ för natur- och miljövård, kulturmiljövård samt att fullt ut tillämpa skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder.
- 1.4.4 Skogsbrukets aktörer att öka den naturvårdande skötseln i frivilliga avsättningar.

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten och viktiga insatser av skogliga aktörer

- 1.4.5 Att framföra till Miljödepartementet att det behövs mer resurser för arbete med naturvårdande skötsel och restaurering i formellt skyddade skogar och länets vattenmiljöer.
- 1.4.6 Att framföra till i första hand Miljödepartementet, i andra hand Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, att det behövs mer resurser för att Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen ska kunna genomföra utökade fackmannamässiga inventeringar och miljöövervakning av skogar med höga naturvärden, skogliga vattenmiljöer och biologisk mångfald på olika nivåer (ekosystem, art och genetik).
- 1.4.7 Att framföra till i första hand Miljödepartementet, i andra hand Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, att det behövs mer resurser för skydd av skog med höga naturvärden. Rekommendationen innefattar även att skogsägare vars skog skyddas formellt får ekonomisk ersättning snabbare än idag för att minska konfliktnivån.
- 1.4.8 Att framföra till i första hand Kulturdepartementet och skogsbolagen, i andra hand Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen, att det behövs mer resurser för att Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen ska kunna återuppta fackmannamässiga inventeringar av kultur- och fornlämningar i den västerbottniska skogen.

¹ Hållbara Västerbotten – åtgärdsprogram med miljömålen i sikte 2019–2025, Regional handlingsplan för grön infrastruktur, Strategi för skydd av skog i Västerbottens län, samt målbilder för god miljöhänsyn inom skogsbruket. Skogsstyrelsen har på regeringens uppdrag tagit fram en strategi för kulturmiljövården (Kulturmiljövård – en självklar del i skogslandskapet. Rapport 2019/20). Skogsstyrelsen, länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, och skogsnäringen driver tillsammans "Nollvisionen" som är ett samarbete med syfte att eliminera skador på fornlämningar inom skogsbruket.

Fokusområde 2: Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

2.1 En ökad produktivitet och högre förädlingsvärde i alla skogliga värdekedjor

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 2.1.1 Att arrangera ett möte (mångbruksmässa/match making-event) för företag från olika näringar och branscher, Skogsmuseet i Lycksele, andra museer m.fl. med syfte att främja samverkan, erfarenhetsutbyte och gemensamma idéer – dvs. förbättrade förutsättningar för ett utvecklat mångbruk i skogen.

Viktiga insatser av

- 2.1.2 Alla skogliga verksamheter att söka och utforska nya former för samverkan, både inom respektive verksamhet och mellan olika verksamheter. Det kan stärka branschens utvecklingsmöjligheter och konkurrenskraft, samt öka möjligheterna att få tillgång till olika typer utvecklingsmedel.
- 2.1.3 Alla skogliga näringar att samverka för att locka fler kompetenta och engagerade människor till jobb i och med skogen i Västerbotten. Projektet kan med fördel utformas efter förebild, eller i samverkan med, LRF:s och Gröna Arbetsgivares projekt "Jobba grönt". Aktörerna kan också fortsätta arbeta med Skogskollo, ett koncept som har utvecklats i Västerbotten och handlar om att ge unga intresserade tjejer möjlighet att pröva olika aktiviteter inom skogen och möta yrkesverksamma kvinnor och företag.
- 2.1.4 Region Västerbotten, kommuner och Arbetsförmedlingen att diskutera nya möjligheter till helårssysselsättningar i skogen genom att kombinera säsongsbetonade arbeten i olika branscher – kanske en "jobbpool" för skogliga jobb?
- 2.1.5 Träindustrin i Västerbotten (Stiftelsen Träenigheten, Träbransch Norr, Träcentrum Norr, RISE, LTU) att verka för en ökad grad av förädling av trävaror inom sågverks-, bygg- och inredningsbranschen (se vidare handlingsplan Fokusområde 3).
- 2.1.6 Sametinget, samebyar, universiteten m.fl. att utveckla nya metoder och tekniker inom rennäringen som primärproducent för att möta befintliga och nya utmaningar som kopplas till förändringar i betesförhållanden. Här behövs ett arbete på flera plan, från enskilda intressenter till politiken. Åtgärden förutsätter också en fortsatt utveckling av samebyarnas renbruksplaner.
- 2.1.7 Samebyar, besöksnäringföretag och Region Västerbotten Turism att samverka för utveckling av samisk upplevelseturism.
- 2.1.8 Region Västerbotten Turism, turistdestinationerna i länet och besöksnäringföretagen att utveckla, stödja och stärka ett fortsatt arbete i länet för hållbar turism, samt att sprida kunskap om detta arbete bland övriga relaterade näringar och funktioner i regionen. Västerbotten, under Region Västerbotten Turisms ledning, framhålls redan idag som ett föredöme genom aktiviteter och strategiska åtgärder baserade på en arbetsmetod framtagen av Global Sustainable Tourism Council (GSTC). Konceptet handlar bland annat om hållbar produktutveckling, paketering, exportmognad och att styra turistflöden.

- 2.1.9 Länets kommuner att säkerställa att besöksnäring och friluftsliv finns med i den kommunala översiktsplaneringen och att utveckla planer för friluftsliv i kommunala verksamheter. I ett samhällsplaneringsperspektiv behövs också samordning med kommersiella serviceplaner där serviceorter, servicenoder och servicepunkter tydliggörs. Denna struktur är viktig för t.ex. placering av entréer, var information är tillgängligt och vid planering av transporter, kollektivtrafik m.m.
- 2.1.10 Länets kommuner och Skogsstyrelsen att stärka sitt arbete att öka skogens sociala värden och skogens roll för förbättrad folkhälsa i kommunalt ägda tätortsnära skogar. I detta sammanhang bör utvecklade samråd vid skogsskötselåtgärder i tätortsnära områden diskuteras.
- 2.1.11 Kommuner, privata markägare, samebyar, Region Västerbotten Turism, Länsstyrelsen, samt andra aktörer inom friluftsliv och besöksnäring, att utveckla samarbeten för att styra turistflöden och fördela besöksstrycket på ett bra sätt. Syftet med denna åtgärd är att undvika slitage på känsliga platser, konflikter, nedskräpning etc. Det kan t.ex. ske genom utveckling av kommunala besöksnäringstrategier, där bärkraftsanalyser kan tjäna som underlag.
- 2.1.12 Projektet Nordic Nature Health Hub, SLU, Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten Turism m.fl. att synliggöra och utveckla naturvistelse i skog för människors hälsa som allmän resurs och som resurs för besöksnäringföretag.
- 2.1.13 Parterna som ansvarar för den regionala livsmedelsstrategin (Region Västerbotten, Länsstyrelsen Västerbotten, LRF Västerbotten) att i samverkan med bärföretag och forskare, utveckla en strategi för ökad lokal förädling av skogsbär i Västerbotten.
- 2.1.14 Parterna som ansvarar för den regionala livsmedelsstrategin att samla representanter från samebyar, jägarorganisationer och besöksnäringen, inklusive företag som arbetar med matupplevelser, för att diskutera hur ett samarbete skulle kunna se ut och utvecklas mellan näringarna.
- 2.1.15 Parterna som ansvarar för den regionala livsmedelsstrategin att i samverkan med Sametinget, samebyar och forskare utveckla en strategi för ökad lokal förädling och marknadsföring av renprodukter.
- 2.1.16 Skogsmuseet i Lycksele att utveckla sin regionala och nationella roll som neutral arena för kunskap och upplevelser samt som resurs för friluftsliv och besöksnäring. Ett exempel kan vara att hjälpa företag att utbilda guider, visa på vilka värden som finns i ett område och att kvalitetssäkra informationen i olika berättelser.

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten och viktiga insatser av Skogsmuseet i Lycksele, skogsbrukets aktörer, samt kommunala och regionala politiker

- 2.1.17 Att framföra till Kulturdepartementet och Riksantikvarieämbetet vikten av att Skogsmuseet i Lycksele ges ett nationellt skogligt museiansvar i samverkan med det landstäckande Museinätverket Skog och Trä.

2.2 En ökad jämställdhet, mångfald och integration i skogliga verksamheter

Viktiga insatser av

- 2.2.1 Alla skogliga verksamheter, Skogslänet Västerbotten, Länsstyrelsen Västerbotten, Skogsstyrelsen och Region Västerbotten att kraftfullt jobba för en ökad jämställdhet i alla skogliga verksamheter och utbildningar. Det kan t.ex. ske genom att implementera, utvärdera och efterfråga ett jämställdhetsperspektiv och genom att undanröja strukturer som hindrar kvinnor från att söka utbildning, få ett arbete eller att vilja stanna kvar i en anställning inom skogssektorn.
- 2.2.2 De aktörer som skrivit under en avsiktsförklaring för en jämställd skogssektor att genomföra en jämställdhetsrevision av sitt aktiva jämställdhetsarbete. Avsiktsförklaringen är både en gemensam målbild och påminnelse om det viktiga jobb som görs. Rekommendationen gäller även att fler aktörer inom skogssektorn bjuds in till att underteckna avsiktsförklaringen och fortsatt arbete inom ramen för jämställdhetsanalys av skogssektorn i Västerbotten (JämLYS) där exempelvis en metodbok med fokus på jämställd skogssektor tas fram.
- 2.2.3 Alla skogliga aktörer att ta tillvara kompetensen hos alla² i samhället.
- 2.2.4 Alla skogliga aktörer, myndigheter, universitet, museer m.fl. att jobba för integration med skogen och skogens kulturmiljö som integrationsarena. Det kan vara möjligt att göra en egen regional variant/satsning av "Gröna jobb"?

2.3 En större förståelse och tillit mellan olika skogliga verksamheter

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 2.3.1 Att samla skogliga aktörer som har skilda perspektiv och åsikter om olika frågor för att diskutera vad vi *egentligen* vet, samt att identifiera möjliga åtgärder för att förverkliga möjligheter och/eller bättre hantera utmaningar. Det kan t.ex. handla om rennäring och skogsbruk, skog och hälsa, samt skogens sociala värden.

Viktiga insatser av

- 2.3.2 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att verka för ökad kunskap, förståelse, trygghet och tillit mellan olika skogliga aktörer. Det kan t.ex. ske genom att söka samverkan, synergier och genomföra gemensamma och branschöverskridande insatser, åtgärder, projekt.
- 2.3.3 Skogsbrukets aktörer, samebyar och Centrala samverkansgruppen för skogsbruk och rennäring att utveckla långsiktiga samverkansformer mellan skogsbruk och rennäring.
- 2.3.4 Skogsbrukets aktörer att ta del av de kurser som finns inom bl.a. Skogsbrukets utbildningsnämnd (SYN), Skogsstyrelsen uppdragsutbildningar, Norra Skogs och Hushållningssällskapets utbildningar. Det handlar bl.a. effektiv skogsskötsel och målbilder för

² Dvs. oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet.

god miljöhänsyn inom skogsbruket (t.ex. hänsyn till kulturmiljöer och fornlämningar, och hänsyn mot vattenmiljöer samt skogsmarkens vattenhållande förmåga).

- 2.3.5 Skogsbrukets aktörer att utbilda skogsägare och personal i hänsyn till rennäring i skogsbruket och vad som kan göras för att förbättra rennäringens förutsättningar, t.ex. när det gäller marklav, hänglav och flyttleder.

2.4 En utveckling och förbättring av grundläggande förutsättningar i länets landsbygder

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten och viktiga insatser av alla skogliga aktörer

- 2.4.1 Att i olika nationella sammanhang påtala vikten av att regeringens och Riksdagens ambitioner om en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder genomförs och blir verklighet. Exempel på utmaningar som inte enskilda verksamheter kan lösa själva, utan behöver stöd från politiken och myndigheter, är rättighetsfrågor, svårigheter med kompetensförsörjning, brister i transportinfrastrukturen, begränsad tillgång till utvecklings- och expensionskapital för landsbygdsföretag, samt minskad offentlig och kommersiell service i länets lands- och glesbygder. Exempel på insatser och åtgärder kan vara debattartiklar och möten med nationella myndigheter och departement.

Fokusområde 3: Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass

3.1 Ett ökat träbyggande

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten

- 3.1.1 Att medfinansiera en konferens om bostadsbyggande i trä som Skellefteå kommun arrangerar, samt att medfinansiera utbildningspaket för kommuner framtaget inom Trästad Sverige för att fler kommuner ska inspireras och få ökad kunskap.
- 3.1.2 Att tillsammans med träindustrin i Västerbotten, Umeå universitet (UmU), Luleå tekniska universitet (LTU), RISE och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) arrangera ett möte (match making-event) där forskare och företagare i hela trävärdekedjan – från skog via sågverk till industriellt träbyggande exteriört och interiört – kan mötas för dialog om ny kunskap och utvecklingsmöjligheter.

Viktiga insatser av

- 3.1.3 Kommuner, allmännyttan, offentliga beställare, m.fl. att vara "modiga" och kompetenta beställare av bostäder och andra byggnader i trä.
- 3.1.4 Träindustrin i Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten att tydliggöra och säkerställa träbyggandets potential interiört och exteriört att skapa hållbarhet i alla aspekter och i alla skeden av byggandet (arkitektur, gestaltning, planering och byggande).
- 3.1.5 RISE och Luleå tekniska universitet (LTU) att utreda hur träbyggnadsmaterial kan och får användas inom befintliga lagar och regler.
- 3.1.6 Myndigheter, Region Västerbotten, kommuner, näringslivet samt övriga finansiärer av forsknings- och utvecklingsverksamhet att stödja den långsiktiga visionen att Campus Skellefteå utvecklas till norra Europas centrum³ för träteknisk utbildning, forskning och innovation med fokus på hela trävärdekedjan.
- 3.1.7 Träindustrin i Västerbotten att fortsätta stimulera samverkansmiljöer och kluster, vilket är en förutsättning för att planera och genomföra marknadsexpansioner på en internationell marknad.
- 3.1.8 Träindustrin i Västerbotten att utreda förutsättningarna för och främja en mer diversifierad sågverksproduktion och trämanufaktur, med en utvecklad samverkan mellan små och medelstora, nischade sågverk och träindustrier.

³ Detta centrum består bl.a. av T2 College i Skellefteå (som främjar dialog mellan akademi och småföretagande inom utbildning, produktutveckling och innovation), kunskapscentret CT WOOD vid LTU, Skellefteå Campus (ett nystartat världsledande kunskapscenter för forskning om trämekanisk industri och industriellt byggande) och ett nytt forskningsprogram, SkeWood 2, som riktar sig mot mikro- och småföretag i träbranschen i Västerbotten.

3.2 En utveckling av länets skogstekniska industri

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 3.2.1 Att tillsammans med Skogstekniska klustret och SLU anordna en nationell exkursion med fokus på maskinutveckling för att minimera markskador i samband med avverkning och skogsskötselåtgärder.

Viktiga insatser av

- 3.2.2 Skogstekniska klustret att utveckla innovationsmiljön för, och produkter och tjänster från, länets skogsbrukstekniska industri.
- 3.2.3 Skogstekniska kluster och universiteten att öka forsknings- och utvecklingsinsatserna för maskinutveckling med fokus på ett hållbart skogsbruk, inklusive skonsamma och effektiva markberedningsmetoder.

3.3. En ökad produktion av innovativa bioråvaror, biodrivmedel och nya biobaserade material

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 3.3.1 Att i samverkan med Norrbottens och Västernorrlands regionala skogsprogram genomföra aktiviteter för att stödja satsningar på forsknings- och utvecklingsmiljöer, samt främja ett närmare samarbete mellan skogsindustri, universitet, forskningsinstitut, övrigt näringsliv, kommuner och myndigheter.

Viktiga insatser av

- 3.3.2 SLU, Skogforsk, RISE, Skogstekniska klustret, m.fl. som samverkar för att tydliggöra norra Sverige som ett världsledande nav för bioekonomisk forskning, innovation och produktion av förädlad skogsråvara att intensifiera detta arbete. Detta kan med fördel göras i samverkan med övriga norrlandslän och Finland.
- 3.3.3 Universitet, forskningsinstitut, skogsindustri och myndigheter att samverka för ökade forsknings- och utvecklingsinsatser när det gäller innovativa bioråvaror, skogsbaserade biodrivmedel och nya skogsbaserade material; att samverka för en starkare koppling mellan forskning och industri; och att samverka för att attrahera kapital för forskning- och utveckling samt för att gå från forskning och pilotprojekt till investeringar i fullskalig industriproduktion i bioraffinaderier.
- 3.3.4 SLU och Umeå universitet att skapa en Green Innovation Park för att ta tillvara innovationer och entreprenörer inom skogen och livsmedelsbranschen, t.ex. genom att skapa testbäddar och en miljö för detta.
- 3.3.5 Universitet, forskningsinstitut, större industrier och skogsföretag att bedriva ett utvecklingsarbete som fokuserar på ökad jämnhet, förutsägbarhet och kundanpassning i stora råvaru- och produktflöden från skog till slutförbrukare. Detta för att stärka positionen både på den internationella marknaden för trä- och fiberprodukter och i relation till andra konkurrerande material.

- 3.3.6 Universitet, forskningsinstitut, större industrier och skogsföretag att öka ansträngningarna att genom AI och digitalisering hitta samband som predikterar, anrikar och optimerar ved- och produkttegenskaper för att kunna öka det totala förädlingsvärdet från råvara till färdig produkt.
- 3.3.7 Skogsnäringen och Region Västerbotten att till Trafikverket samt bärighetsrådet för Region Nord att framhålla möjligheterna med ökad användning av högkapacitetsfordon genom att låta bärighetsklass BK4 gälla på det allmänna vägnätet (undantaget vissa broar) under den del av året då den så kallade vinterkungörelsen gäller. Det skulle innebära att fordon med tillåten totalvikt på 74 ton skulle kunna nyttjas på ett betydligt större vägnät under aktuell period och därmed skulle transportarbetet i länet både göras effektivare och mer hållbart.
- 3.3.8 Region Västerbotten och länets kommuner att ge små och medelstora företag (SME), samt mikroföretag, på landsbygd eget utrymme och miljö (i förhållande till stora företag) som möjliggör utveckling. Det handlar om att dessa företag ska kunna fortsätta den påbörjade förflyttningen mot ökad akademi, stärkt dynamisk samverkan och digitaliserade lösningar för marknad och produktion – i linje med projektet ”Utmana urbaniseringen”. Exempel på möjliga åtgärder är att i större utsträckning uppmärksamma SME och mikroföretag på landsbygden och att verka för att de ska få tillgång till resurser.

Fokusområde 4: Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete

4.1 En förstärkt internationell marknadsföring

Viktiga insatser av

- 4.1.1 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att lyfta fram den västerbottniska naturen, kulturen och kunnandet, samt förnybara och hållbara (bioekonomiska) produkter och tjänster på en internationell marknad.
- 4.1.2 Region Västerbotten Turism, turistdestinationerna och besöksnäringens företag i länet att utveckla den internationella marknadsföringen av Västerbotten som ett attraktivt resmål och som ett föredöme när det gäller hållbar turism.
- 4.1.3 Träindustrin i Västerbotten att skapa nya kluster för att planera och genomföra marknadsexpansioner på en internationell marknad. Detta kan ske genom att på regional nivå åstadkomma och stimulera samverkansmiljöer där företag tillsammans kan hitta gemensamma plattformar för internationell aktivitet.

4.2 En aktivare roll i internationella samarbeten

Viktiga insatser av

- 4.2.1 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att delta i internationellt/makroregionalt samarbete kring hållbart skogsbruk och mångbruk i skogen, framför allt inom Sveriges närområde utifrån EU:s strategi för Östersjöregionen, samt stärka Västerbottens roll i t.ex. Europaforum, Barentssamarbetet och Arktissamarbetet.
- 4.2.2 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att i alla internationella sammanhang dela med sig av erfarenheter och kunskaper, samt lära av andra länders kunskaper och erfarenheter när det gäller mångbruk i skogen, hållbart skogsbruk och bioekonomiska innovationer, produkter och tjänster.
- 4.2.3 Region Västerbotten och Länsstyrelsen att samverka med North Sweden European Office och de andra norrlandslänen för att bevaka EU-policy och vara aktiva på den europeiska policyskapande arenan.
- 4.2.4 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att söka samarbete med, och genomföra projekt i, Biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka och Vilhelmina Model Forest. Det kan innebära en större exponering av västerbottniska skogar och skogliga verksamheter, både i Sverige och internationellt. Dessa insatser och försök kan gärna göras som internationella samarbeten, t.ex. jämförande försök/studier i flera biosfärområden i olika länder.

4.3 Ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 4.3.1 Att skapa gemensamma forum för diskussioner om det nuvarande brukandet och bevarandet av den västerbottniska skogen är hållbart (ekonomiskt, ekologiskt och socialt), samt hur ett hållbart skogsbruk kan utvecklas och stärkas. T.ex. kan det handla om att utveckla kunskap och arbetssätt för att samordna befintliga och framtida insatser för bevarande, skötsel och restaurering av naturvärden och biologisk mångfald för att uppnå internationella och nationella miljömål.
- 4.3.2 Att bjuda in till workshops för att fortsätta utveckla, bredda och fördjupa temaområdenas rapporter genom att analysera hela värdekedjor med hjälp av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Hur vi jobbar med Agenda 2030 idag och hur vi ska jobba vidare för att uppnå de globala målen. Vad är vi bra på? Var finns utvecklingspotential och vad ska vi lyfta fram i internationella samarbeten?

Viktiga insatser av

- 4.3.3 Alla skogliga aktörer i Västerbotten att analysera sina verksamheter och värdekedjor med hjälp av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.
- 4.3.4 Universitet, myndigheter och skogsbrukets aktörer att skapa gemensamma forum för kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning inom bevarandekologi mellan forskare och praktiker.

Fokusområde 5: Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

5.1 Ett ökat intresse och engagemang bland länets invånare för skogslandskapets alla värden och möjligheter

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 5.1.1 Att samla alla skogliga aktörer för en gemensam kampanj med rubriken "Mer folk i skogen och mer skog i folket".
- 5.1.2 Att samla och sprida information om den västerbottniska skogen, dess värden och verksamheter via skogsprogrammets webbplats, sociala medier, nyhetsbrev, möten av olika slag, samt media. I denna ambition ingår att fortsätta utveckla, bredda och fördjupa temaområdenas rapporter genom att samla mer tillförlitlig statistik om skogen och skogliga verksamheter. Statistiken ska så långt det är möjligt vara uppdelad på kommunnivå, på bransch- och yrkesnivå, samt spegla de skogliga näringarnas sammansättning vad gäller jämställdhet och mångfald.

Viktiga insatser av

- 5.1.3 Länets grund- och gymnasieskolor att låta eleverna vistas mer i skogen under skoltid, både under vanliga lektioner och friluftsdagar.
- 5.1.4 Museer i Västerbotten att utveckla sin verksamhet för att i ännu högre grad fungera som arenor för besöksnäring och skolor, men också för diskussioner om skog. I detta ingår att skapa intressanta berättelser om våra skogar och erbjuda guidningar i natur- och kulturmiljöer kopplade till skogens värden och verksamheter.
- 5.1.5 Skogsmuseet i Lycksele att tillsammans med andra skogliga aktörer anordna informationsmöten, föreläsningsserier och workshops om aktuella skogliga ämnen.
- 5.1.6 Skogsnäringens aktörer⁴ att skapa besöksnoder och bjuda in allmänheten till informationsdagar.
- 5.1.7 Skogsnäringens aktörer att fortsätta och utveckla samverkansorganet Mera Skog i Västerbotten för att öka kunskaperna om, och intresset för, skogen och alla dess värden hos lärare och elever i skolan, från förskola till gymnasium, studie- och yrkesvägledare, lärarstudier och beslutsfattare.
- 5.1.8 Skogsnäringens aktörer att utöka rådgivningen för att göra skogsägare medvetna om vikten av att informera sina barn och barnbarn om fastigheten, t.ex. när det gäller utbildningar om skogsskötsel och förhållningssätt inför generationsskifte.
- 5.1.9 Sametinget, samebyar, Svenska samernas riksförbund (SSR), Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, universitet och skolor att öka informations- och utbildningsinsatser för att synliggöra och öka kunskapen i samhället om rennäringen och den samiska kulturen.

⁴ Skogsnäringen avser i detta dokument skogsbruk, träindustri, skogsteknisk industri och processindustri.

- 5.1.10 Jägarorganisationerna att förmedla kunskap om viltets värden till en bredare målgrupp.
- 5.1.11 Intresseorganisationer som t.ex. Sportfiskarna, Hembygdsrörelsen, naturskyddsorganisationer och friluftsförbund, att intensifiera sitt arbete med att informera om sina verksamheter och de värden de värnar. I detta ingår att skapa aktiviteter som hjälper människor utan skogsvana att komma ut i skogen för att upptäcka och inspireras av natur- och kulturmiljön.

5.2 En tryggad kompetensförsörjning för skogliga näringar

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 5.2.1 Att i samverkan med Norrbottens, Västernorrlands och Jämtlands regionala skogsprogram genomföra aktiviteter för att stödja utveckling och marknadsföring av utbildningar som är attraktiva för alla i samhället.

Viktiga insatser av

- 5.2.2 Skogsnäringens aktörer att öka sin samverkan med universitet, vuxenutbildningar och gymnasieskolor för att få sina kompetensförsörjningsbehov bättre tillgodosedda. Här bör man diskutera hur behov och utbud matchar varann, samt nya utbildningar/utbildningsmodeller, dvs. hur utbildningssystemet behöver förändras för att utbildningarna ska bli attraktiva, inkluderande, jämställda och spännande, och därmed locka nya grupper av sökande. Man behöver också analysera skogliga gymnasieutbildningars tillgänglighet och steget från skogliga gymnasieutbildningar till jobb inom skogssektorn.
- 5.2.3 Universitet, naturbruksgymnasier med flera utbildande institutioner att analysera utbildningssystemet för att identifiera kompetensgap kopplade till utvecklingen av bioekonomin och det hållbara samhället, samt att analysera utbildningssystemen genom ett genusperspektiv i syfte att identifiera kompetensgap och attrahera fler målgrupper.
- 5.2.4 Region Västerbotten Turism och besöksnäringens aktörer att öka sin samverkan med universitet, vuxenutbildningar och gymnasieskolor för att få besöksnäringens kompetensförsörjningsbehov bättre tillgodosedda. Här bör man diskutera hur behov och utbud matchar varandra, samt nya modeller för att rekrytera och utbilda studenter.

5.3 En intensifiering av datainsamling, miljöövervakning och inventeringar

Viktiga insatser av

- 5.3.1 Myndigheter och universitet att öka sina insatser för datainsamling som stödjer målen för skogsprogrammets fokusområden. Skogliga grunddata behöver uppdateras och utvecklas på grund av de ständiga förändringar som sker i skogen och för att löpande kunna följa skogens tillstånd. T.ex. behöver kunskapen om skogens fornlämningar och kulturmiljöer, samt skogliga vattenmiljöer, förbättras och fördjupas.
- 5.3.2 Universitet, myndigheter, kommuner och museer att satsa på s.k. medborgarforskning genom att skapa digitala plattformar och starta projekt som möjliggör för privatpersoner att

bidra med sin kunskap och sina observationer till kunskapsuppbyggnad, forskning och miljöövervakning om natur- och kulturmiljöer, biologisk mångfald, hälsofrämjande skogsmiljöer etc. i Västerbottens skogar.

5.4 En breddning av forsknings- och innovationsinsatser

Ambition inom Skogsprogram Västerbotten är

- 5.4.1 Att kartlägga, samla och kommunicera vad det finns för forsknings- och utvecklingsverksamhet i norra Sverige (testbäddar, innovationskluster, forsknings- och utvecklingsprojekt mm). Förhoppningsvis kan denna åtgärd också bidra till bättre koppling mellan forskning och utveckling och industriproduktion.

Viktiga insatser av

- 5.4.2 Universitet, näringsliv, myndigheter, kommuner och civilsamhälle att kartlägga, samla och kommunicera vad det finns för forsknings- och utvecklingsverksamhet med koppling till skogen i norra Sverige.
- 5.4.3 Universitet, näringsliv, myndigheter, kommuner och civilsamhälle att stärka och utveckla nära samarbeten för att möjliggöra nya innovationer, jobb, företag och en ökad tillväxt, samt för att begränsa klimatförändringen och gynna en omställning till ett fossilfritt Sverige.